

nostris reprimere aut superare. Volumus autem, ut tu magnifice palatine aut vos vices suas gerentes, necnon castellani et capitanei palatinatus Cracoviensis hoc praesens mandatum nostrum per publicas proclamationes in locis publicis ad omnium notitiam, quorum interest, deducere curetis, ita ut hoc nostrum edictum verisimiliter ad omnium et singulorum notitiam deveniat. Pro gratia nostra et sub poenis contra negligentes capitaneos editis<sup>9</sup> secus non facturi. Datum Sandomiriae, feria secunda ipso die festi Decollationis sancti Ioannis Baptistae anno Domini MDXXIII [29 VIII 1524], regni vero nostri anno XVIII. Ad mandatum proprium Sacrae Regiae Maiestatis.

#### IX. LITTERAE UNIVERSALES SUPER CONTRIBUTIONE CZOPOWE<sup>a</sup>

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litwaniae, Russiae Prussiaeque etc. dominus et haeres, universis et singulis principibus, tam spiritualibus, quam saecularibus, reverendissimis et reverendis in Christo patribus, dominis archiepiscopis, episcopis, necnon magnificis, generosis, nobilibus, famatis et providis, palatinis, castellanis, capitaneis, tenutariis, terrigenis, nobilibus, officialibus et eorum vicesgerentibus, haeredibus, advocatis, scultetis civitatumque et oppidorum, tam nostrorum, quam quorumcunque subditorum nostrorum magistris civium, consulibus, communitatibus et generaliter omnibus subditis nostris spiritualibus et saecularibus, cuiuscunque status, conditionis et praeceminentiae existentibus, bona quaecunque, tam spiritualia quam saecularia, civitates, oppida, villas, tabernas, possessiones et alia bona quocunque nomine nuncupata habentibus, et signanter in terra N.<sup>b</sup> [et disctrictu N.]<sup>c</sup> existentibus, sincere et fidelibus nostris dilectis, salutem et gratiam nostram regiam. Sincere et fideles dilecti!

[1]. Noveritis communi omnium, tam spiritualium, quam saecularium consiliariorum nostrorum et nuntiorum terrestrium in proxime praeteritis conventibus congregatorum voto et concordii voluntate exactionem ducillorum, quae *czopowe* dicitur, multis et arduis necessitatibus reipublicae ita exigentibus, decretam esse<sup>1</sup>, quae inchoari debet a festo sanctae Mariae Magdalenae proximo [22 VII 1524] et continuari usque ad festum sanctae Agnetis proximum inclusive anni millesimi quingentesimi vigesimi quinti [21 I 1525]. Exigetur autem et solvi ac exigi debebit eadem ipsa contributio ducillorum secundum antiquam consuetudinem, modo videlicet infrascripto:

[2]. Ut quilibet cerevisiam coquens venalem, ex quibuscunque braseis fuerit eadem ipsa cerevisia cocta, hoc est sive brasea ipsa sint civium et dominorum, sive ex molendinis provenientia et emensurata, sive domi facta, a quolibet vase singulatim vel coctura ipsius cerevisiae iuxta locorum consuetudinem antehac observatam exactionem ipsam ducillorum in manus infrascripti exactoris fideliter solvat, ita ut a maiori coctura alias *waru* plures grossi solvantur, et a minori pauciores iuxta vasorum numerum et quantitatem et exactoris ordinationem, quam, ubi opus et quotiens expediens erit, nostra auctoritate faciet et constituet; notariosque et custodes tam in civitatibus et oppidis, quam etiam in villis iuxta arbitrium suum exactor etiam ipse deputabit et iuramento corporali ad fidelitatem illos astringet.

[3]. Ternarii vero, more vetusto circa quemlibet grossum solvendi, pro civitatum et oppidorum reparatione conserventur.

<sup>a</sup> Zestawienia rękopisów, zawierających niniejszy tekst, dokonał O. Balzer, CIP, t. IV-1, nr 28, s. 105. Odmianki, występujące w tych rękopisach, zostały (z wyjątkiem jednej, por. niżej przypis g) tutaj pominięte.

<sup>b</sup> W MK<sub>2</sub>: Cracoviensi.

<sup>c</sup> Brak w MK<sub>2</sub>, uzupełniono na podstawie typowego formularza.

<sup>9</sup> Por. Ponstytucje sejeu koronacyjnego krakowskiego z 24 stycznia – 8 marca 1507 r., tekst nr I, art. 12, oraz konstytucje sejmu piotrkowskiego 11 listopada – 19 grudnia 1512 r., tekst nr II.

<sup>1</sup> Mowa tu o uchwałach sejmików ziemskich, podjętych po sejmie piotrkowskim, zatem już w 1524 r. Por. też niżej tekst X, art. 1.

[4]. Tabernatores vero singuli, cerevisiam coquentes, vel coctam a dominis tam spiritualibus, quam saecularibus ad propinandum recipientes, a quolibet vase mensurae civilis teneantur per unum grossum in manus exactoris solvere.

[5]. Item a medio vase vini alias *półkufek* florenus cum triginta quadrantibus solvendus.

[6]. Item a *dreylink* sive Seremiense vase vini duo floreni cum sexaginta quadrantibus solvendi.

[7]. Item a quolibet barili malmatici vini vel vini Italini unus *ort* cum septem ternariis solvatur.

[8]. A barili vero simplicis vini duo grossi solvantur et duo ternarii.

[9]. A medonis vase communi duo grossi cum duobus ternariis.

[10]. A cerevisia advectitia sive externa a quolibet eius vase duo grossi.

[11]. Et quicumque non soluta prius exactione praefata cerevisiam, vinum, medonem, malmaticum et alium quemcunque potum ex praedictis vendere et propinare in fraudem reipublicae praesumpserit, totum illud, in quo fraudem commisit seu committere voluit, irremissibiliter amittet, et ad poenam regalem solvendam, quotiens id fecerit, obligatur; capitaneusque loci in tales omnes et singulos, fraudem huiusmodi committentes, animadversionem debitam, veritate rei cognita, non habendo respectum ad quempiam, irremissibiliter exequatur.

[12]. Ad quam quidem exactionem colligendam diligenterque et fideliter exigendam in exactorem constituimus generosum N. Vobis igitur<sup>d</sup> omnibus et singulis, quorum interest, mandamus<sup>e</sup>, quatinus praefato exactori, sive ab eo substitutis, de ipsa exactione ducillorum respondeatis et responderi faciatis. Vos vero locorum capitanei eos, qui rebelles vel negligentes erunt, et quos ipse exactor deferet, per pignorationes solitas ad solvendas<sup>f</sup> huiusmodi exactiones compellatis sub poenis nostris contra negligentes capitaneos in novis et antiquis statutis descriptis<sup>2</sup>. Et pro gratia nostra aliter non facturi.

Datum Cracoviae, die beatorum Petri et Pauli apostolorum [29 V]<sup>g</sup> anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, regni nostri decimo octavo. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium.

#### X. LITTERAE UNIVERSALES FERTONUM ET CONTRIBUTIONUM IN CONVENTIBUS PARTICULARIBUS ET TERRESTRIBUS PRAEDICTIS DECRETARUM<sup>a</sup>

Sigismundus Dei gratia [Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae Prussiaeque etc. dominus et haeres]<sup>b</sup>, universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris quibuscunque, tam terrestribus quam civitatum et oppidorum honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam praesentes litterae nostrae pervenerint, et praesertim in palatinatu N. et districtibus eius consistentibus, sincere nobis et fidelibus dilectis, salutem et gratiam nostram regiam. Reverendissimi ac reverendi in Christo patres, necnon magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles dilecti!

[1]. Licet in conventu generali Piotrkoviensi praeterito<sup>1</sup>, nequeuntes cum consiliariis nostris statuere modum et ordinem opportunum ad defensionem regni nostri, cum a Turcis et Tartaris,

<sup>d</sup> Wyrz w MK<sub>2</sub> opuszczony.

<sup>e</sup> W MK<sub>2</sub> błędnie: mandantes.

<sup>f</sup> W MK<sub>2</sub>: ad solutionem.

<sup>g</sup> Tak w MK<sub>2</sub>. W innych jednak rękopisach (por. zestawienie u O. Balzera, CIP. t. IV-1, nr 28, s. 105) występuje tekst: feria quinta post festum beatorum Petri et Pauli apostolorum [30 IV].

<sup>a</sup> Tytuł ten pochodzi z MK<sub>2</sub>, t. 36, s. 894.

<sup>b</sup> Brak w MK<sub>2</sub>; uzupełniono na podstawie typowej tytulatury.

<sup>2</sup> Por. konstytucje sejmu koronacyjnego krakowskiego 1507 r., I, art. 12, oraz konstytucje sejmu piotrkowskiego 1512 r., II: Constitutio de officiis capitaneis incumbenibus diligenter exequendis.

<sup>1</sup> Mowa tu o sejmie walnym piotrkowskim 24 października – 7 grudnia 1523 r.